

sárna třeba na turistické ubytovny, podnikatelské objekty apod. je velmi aktuální v současné době, kdy se na různých místech a koncích světa vedou pro zájmy mocných války, které obyčejným lidem přinášejí jen utrpení.

Chceme patřit mezi lidi, kterým tyto záležitosti nejsou lhostejné.

Demokracie začíná ve třídě

Eva Dobšíková

Sedm let je dostatečně dlouhá doba, abychom se mohli ve školách poohlédnout, jak to vlastně dopadlo s tím, co jsme v revolučním nadšení tolik chtěli změnit. Všichni, kdo učíme rádi, jsem se přinejmenším shodovali na tom, že se musí jinak přistupovat k žákům, přecházet v partnerský vztah založený na demokratických a humánních principech. Této změně napomáhá nabídka alternativních učebních metod, které zohledňují osobnost žáka, kladou důraz na to, aby škola pro každé dítě byla místem radostného, tvořivého pobytu. Uskutečňují ji různá hnutí a organizace, např. hnutí Přátel angažovaného učení (PAU), nezávislá mezioborová iniciativa NEMES a jiné. Všem společná je snaha měnit školu a instituce zdola, na základě vlastních projektů. To vše se však týká jen menší části českých škol. Ministerstvo školství tuto iniciativu podporuje pramálo. Co tedy může učitel sám měnit v každé škole a v každé třídě, aby nesetrvával ve starých kolejích? Žák a učitel mohou spolu kooperovat jako partneři a ve spolupráci směřovat ke společnému cíli. Pro učitele, který má vyvíjející se mladé lidi rád a je tvořivý, je to vlastně přirozený způsob práce. Nový vztah vyžaduje, aby učitel o žákovi vše podstatné věděl, aby nahlédl pod povrch vztahů ve třídě. Důležitý je např. zdravotní stav, rodinná situace, povahové a charakterové vlastnosti, citové vazby chlapce či děvčete atd. Je třeba znát, jaké je postavení konkrétního žáka mezi spolužáky, kdo má neformální autoritu, kdo sklony k sadismu, kdo je obětí agresorů a proč. Není-li něco v pořádku, může požádat školního psychologa o vyšetření vzájemných vztahů ve třídě, může si vyžádat i jiná šetření, pro něž je psychologická profese kompetentní. Třídní učitel by si měl založit jednoduchou kartotéku o každém žákovi, převzít do ní všechny informace a podle vlastního uvážení ji v uvedených směrech doplňovat. Tyto informace by používali a doplňovali všichni, kdo v dané třídě učí. Třídní učitel by měl osobně kontaktovat alespoň ty rodiny, jejichž žáci mají výchovné a vzdělávací těžkosti. Nejlépe je osobně znát všechny rodiny svých žáků. Rodiče mají otevřeny i dveře do třídy, v níž je jejich dítě. Mnozí toho využívají, rádi třídu během vyučování navštěvují. Tato forma spolupráce

posiluje přátelský vztah mezi rodiči a učiteli a přispívá i ke kvalitě výuky. Kolektiv žáků se při návštěvě maminky či tatínka cítí dobře, žáci se cítí více odpovědní za průběh hodiny, za to, aby jejich třída udělala dobrý dojem. Je nemyslitelné, aby se zhostil úspěšně této úlohy třídní učitel, který ve své třídě učí snad jednu či dvě hodiny týdně nebo je třídním učitelem ve dvou třídách, jak se to praktikuje zejména v učňovském školství.

Nejvyšší pozornost vyžaduje pojetí žákovské samosprávy jako školy demokracie. Odpovědně ji lze volit, až se děti dobře znají. Když přejdou děti ze základní školy na SOU či na jiné střední školy, je nutno s volbou třídní samosprávy nějaký měsíc posečkat, pak ji zvolit jako dočasnou a teprve za půl roku či delší dobu zvolit ze svého středu své zástupce definitivně. Samospráva je např. s to ovlivňovat pracovní režim i atmosféru ve třídě a ve škole. Prostředkem k tomu může být spoluúčast na tvorbě vnitřního řádu školy, za který pak třídní samospráva přebírájí svou část spoluodpovědnosti.